

Falun 2016-03-15
Dnr: Ku2015/02481/KL
Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Remissyttrande av betänkandet (SOU 2015:88) **Gestaltad livsmiljö**

Inledning

Landstinget Dalarna (LtD) ingår sedan 2012 i den så kallade kultursamverkansmodellen med ansvar att fördela statliga medel till kultur. Landstinget Dalarnas kulturverksamhet utgår från Dalarnas regionala kultur- och bildningsplan 2016-2018. De verksamheter som omfattas är, förutom kulturverksamheter, även folkhögskolor och studieförbund. I planen återfinns arkitektur och design som ett prioriterat övergripande område och Landstinget Dalarna har, sedan flera år tillbaka, kontinuerlig dialog med såväl Svensk Form Dalarna som Dalarnas Arkitekturråd kring hur man regionalt ska kunna stärka området.

Landstinget Dalarna var projektägare till förstudien *Stärkt nationell infrastruktur för design- och arkitekturområdet*, med stöd från Kulturrådet, på uppdrag av landstingen i Dalarna, Örebro och Västernorrlands län och i samarbete med Svensk Form och Sveriges Arkitekter. Förstudien genomfördes av Mats Svegfors hösten 2014 och resulterade i rapporten *Upplev kultur var dag*. Initiativet till förstudien togs innan den statliga utredningen hade tillsatts och den kom att bli ett inspel från våra regioner att särskilt uppmärksamma design, form och arkitektur ur ett regionalt perspektiv men också ur ett nationellt perspektiv i det avseendet att det rör just hela landet, på nationell, regional och kommunal nivå och med områdena belysta ur ett kulturpolitiskt perspektiv. I uppdraget ingick även att se över om arkitektur och design skulle kunna införlivas i samverkansmodellen. Mats Svegfors rapport föreslår ett antal åtgärder, varav flera återfinns i föreliggande statliga betänkande och som Landstinget Dalarna ställer sig bakom. Rapporten bifogas remissvaret. Landstinget Dalarna väljer att främst svara på de punkter som har koppling till det kulturpolitiska området och som är relevant för den

regionala nivån. I övrigt har samråd ägt rum internt med konstarkiv och konstkonsulent och externt med regionala organisationer, bl a Svensk Form Dalarna och Dalarnas Arkitekturråd. Landstinget har även bjudit in till offentliga samtal kring arkitektur, form och design, nu senast med särskilt fokus på betänkandet. Svensk Form och Dalarnas arkitekturråd inkommer med egna svar på betänkandet, som i olika delar fördjupar de synpunkter Landstinget Dalarna har valt att inkomma med.

Synpunkter

Landstinget Dalarna (LtD) har tagit del av betänkandet Gestaltad livsmiljö (SOU 2015:88) och ser det som mycket positivt att staten ser över politiken för arkitektur, form och design med det vällovliga syftet att också förnya politiken på området. Utgångspunkten är oförändrade kostnadsramar för såväl stat, kommun och landsting, vilket LtD anser är begränsande för de förslag som framkommer. LtD tror inte heller att det är möjligt att genomföra de åtgärder som föreslås utan att det uppstår kostnader även på regional nivå. Begreppet Gestaltad livsmiljö är en bra övergripande benämning som håller samman arkitektur, form och design och som inbegriper både konst- och politikområden i ett samlande holistiskt perspektiv. Tilläggsdirektivet om demokrati och hållbar utveckling utgör ett nödvändigt komplement för att kunna införliva området i bl a kulturpolitiken. En viktig aspekt är att ansvaret för arkitektur, form och design vilar på många politikområden och det krävs en samverkan, som man ännu inte lyckats med inom politiken i stort, varken på nationell eller regional, kommunal nivå. Därför är det viktigt att ansvar och finansiering för att utveckla och förnya området åligger alla de politikområden som omfattas.

5.3.5 Samverkan mellan organisationer stärker arkitektur, form och design nationellt och regionalt

Här framhålls att det regionala perspektivet är viktigt. LtD instämmer i att *regionala samverkansstrukturer kan stärka utvecklingen av områdena och bidra till att förankra perspektivet gestaltad livsmiljö*. Här vill LtD särskilt framhålla dialogen med det civila samhället, ideella krafter och de branschorganisationer som verkar även på regional nivå, såsom Svensk Form Dalarna och Dalarnas Arkitekturråd och som är en förutsättning för att kunna utveckla och förnya arbetet regionalt i samverkan med länsstyrelse, högskola, näringsliv, kommuner och landsting.

6.4 Förslag till nya nationella mål för arkitektur-, form- och designpolitiken

LtD välkomnar att nya mål föreslås. LtD tillstyrker de föreslagna målen och ser att de, med utgångspunkt i perspektivet Gestaltad livsmiljö, kan omfatta alla de tvärssektoriella perspektiv som ryms inom området och beröra många politikområden på alla nivåer. De

går väl ihop med de nationella kulturpolitiska målen och skulle också göra det möjligt att införliva området i samverkansmodellen.

7.3 - Förslag till ombildning av ArkDes till Myndigheten för Gestaltad Livsmiljö

LtD tillstyrker inte förslaget om att ArkDes ombildas till Myndigheten för Gestaltad livsmiljö. LtD anser att det behövs ett nationellt museum för arkitektur och design och att Arkdes i stället kan få ett särskilt utvecklingsuppdrag att stärka regionala strukturer och samarbeta med regionala verksamheter inom området. Här kan även det föreslagna mötesplatsuppdraget vara en del i den samverkan. LtD anser att det finns behov av en samlande myndighet, bestående av fler sektorer än kulturdepartementet och som även bör finansieras av dessa, men att det bör gå att lösa utan att skapa en ny myndighet. LtD föreslår därför att myndighetsuppdraget läggs på Boverket, som i så fall ska samarbeta med andra berörda statliga verk och museer, samverka regionalt och lokalt och på så sätt stärka en flernivåstyrning av området.

7.3.4 Myndighetens kompetens, lokalisering och regionala samverkan

LtD instämmer i att *Myndigheten för Gestaltad Livsmiljö* (eller det alternativ som vi föreslår här ovan) *ska samarbeta med institutioner i hela landet och särskilt stödja utvecklingen av nya och befintliga mötesplatser för arkitektur, form och design*. LtD vill i det sammanhanget lyfta fram det civila samhället, ideella sektorn och nationella och regionala branschorganisationer som samverkanspartner för att utveckla mötesplatser och nav inom sina respektive områden. Myndigheten borde ta vara på den kompetens och det nätverk som dessa organisationer har och lägga uppdrag (och finansiering) hos dessa för att utveckla mötesplatser nationellt, regionalt och lokalt. LtD har redan i dag mycket goda erfarenheter av sådana samarbeten och har kommit en bit på väg i att skapa nya mötesplatser.

LtD vill särskilt understryka vikten av en regional samverkan, och håller med om att samverkansmodellen kan vara en väg att samspela med regionala resurser, kompetenser och befintliga aktörer, men ser också en fara i att ensidigt lägga ansvaret för samverkan på kultursektorn.

8.5.1 Förslag till Riksarkitekt med Statens fastighetsverk som särskilt ansvarig

LtD bejakar förslaget att tillsätta en Riksarkitekt och vill i detta sammanhang hänvisa till Mats Svegfors förslag i Rapporten *Upplev kultur var dag* om att göra Länsarkitekttjänsten obligatorisk samt att länsarkitekten skulle ha forskningsanknytning. En sådan ordning skulle främja samverkan, utveckling och kompetens regionalt och med en Riksarkitekt skulle även samverkan nationellt stärkas.

8.5.11 Arkitektur, form och design i de regionala kulturplanerna och kultursamverkansmodellen

LtD har sedan inträdet i modellen haft arkitektur och design inskrivet i kulturplanen och ser ett betydande värde i att bidragsgivningen även kan främja arkitektur, form, design och konsthantverk. Men om så sker, måste det tillföras ytterligare medel till kultursamverkansmodellen annars bör området kvarstå utanför. LtD ser inte något skäl att särskilt utreda frågan, då den främst handlar om de ekonomiska förutsättningarna att kunna uppfylla de nationella kulturpolitiska målen och vidareutveckla samverkansmodellen och för detta kommer det att krävas en förstärkning av de statliga medlen till modellen.

9.8 Insatser för ökad kvalitet och höjd kompetens

LtD ställer sig bakom de åtgärder som föreslås för att stärka kompetensen om offentlig upphandling och kunskap om utveckling av olika upphandlingsformer inom området gestaltad livsmiljö. Det är en angelägen uppgift.

12.3 Ekonomiska konsekvenser

Kulturplanerna bör omfatta arkitektur, form och design

LtD anser det inte möjligt att föra in arkitektur, form och design i samverkansmodellen utan att ytterligare resurser tillförs modellen. Nyligen har litteratur och läsfrämjande tillkommit utan ytterligare resurser och överlag har man sett att de statliga resurserna i samverkansmodellen snarare minskar än ökar. LtD kommer att ställa krav på att ytterligare resurser tillförs om modellen ska omfatta även arkitektur, form och design.

Beslutande i detta ärende har varit Landstinget Dalarnas Kultur och bildningsnämnd.

Handläggare och föredragande: Förvaltningschef Malin Lagergren

Mursal Isa
Ordförande, Kultur- och bildningsnämnden